

Tredje næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om folkebiblioteker [af Poulsgaard m.fl.]

(Lovforslag nr. 145. Fremsat 15/1 76).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

På baggrund af, at vi i forrige samling vedtog lov nr. 314 om ændring af lov om folkebiblioteker, altså en ændring af den folkebibliotekslovgivning, der var gældende, mener vi ikke, at det nu er rimeligt at acceptere et forslag, som tilsigter at ændre, hvad der netop er vedtaget; derfor må regeringen afvise det.

I tilslutning til dette kan jeg sige, at man jo allerede politisk og administrativt inden for kommunerne har taget hensyn til den beslutning, vi traf sidste sommer. Vi har oprettet en dispositionssum til fordel for kommunerne, der er udsendt et cirkulære om dette, og kommunerne har taget hensyn til dette i deres administration og deres budgetlægning, og vi har nedsat en biblioteks-kommission, som skal belyse de fremtidige forhold for det samlede biblioteksområde til den endelige revision i 1977.

Alle disse ting synes jeg gør det rimeligt at sige, at forslaget ikke har nogen relevans i den givne situation.

Lysholt Hansen (S):

Jeg vil gerne have lov at sige, at dette forslag til lov om folkebiblioteker måtte kunne komme ind under reglen om falsk varebetegnelse og således kunne indbringes for forbrugerombudsmanden. Titlen bør være „Lov om kommuners pligt til udlejning af bøger“ med streg under „pligt“. Det har intet med biblioteker at gøre, og derfor bliver der heller ikke behov for bibliotekarer. Jeg forstod også efter et møde, jeg havde med hr. Poulsgaard, at man har ikke brug for dem: den opgave at udlevere bøger er noget, som skulle kunne klares af enhver.

Det er ikke vanskeligt — hr. Glistrup nikker, så det har jeg altså forstået rigtigt — så nemt er det hele; det, der er lavet indtil nu, er altså værdiløst.

Efter lovforslaget skal biblioteksvirksomhed ikke længere omfatte av-materialer, ikke kulturelle arrangementer, ikke at stille mødelokaler til rådighed og al den slags ting. Så vil jeg gerne understrege, at det er der heller ingen pligt til i dag, hr. Glistrup. Det bestemmer den enkelte kommune selv om den vil. Derfor vil jeg gerne have lov at spørge: vil det sige, at fremskridtspartiet — for det må vi lige have klaret af — vil gribe ind i det kommunale selvstyre og ligefrem forbyde bibliotekerne at beskæftige sig med disse områder. Det er nemlig noget, kommunerne hidtil selv har lavet og selv har bestemt de ville have.

Lad mig dernæst sige, at jeg naturligvis med megen interesse har set på det, forslaget går ud på, nemlig at man skal betale for at låne bøger: 2 kr. pr. hjemlånt bog og — føjes det med megen omhu til — endda også ved fornyelse. Endvidere skal prisen for at låne stige, alt efter hvor hurtigt hr. Glistrup får sit forslag om at hæve den indkomstskattefri bundgrænse op, for hver 3.000 kr. denne bundgrænse løftes op over 12.999 kr.

Jeg har gjort mig den ulejlighed at tage nogle eksempler på, hvis det skulle lykkes hr. Glistrup at få løftet disse bundgrænser op, hvordan det vil virke med hensyn til, hvad man skal betale for at låne. Jeg har fundet i finansloven et DSB-hjælpecykelbud; han får brutto 31.700 kr. i løn, og hvis det lykkes hr. Glistrup at få sin skattefri bundgrænse hævet derop til, skal denne mand betale 7 kr. pr. bog. Hvis han har kone og 2 børn og de hver låner en bog om ugen, skal de årlig betale 1.400 kr. ud af en indtægt på 31.700 kr. plus alle de andre ting, man skal klare ud af denne lille minilløn.

Jeg har også gjort mig den ulejlighed at se efter, hvordan det ser ud for en fodermester — for det kunne jo godt have interesse — og jeg har forespurgt i Dansk Arbejdsmands Forbund, hvad en fodermester får i løn fra 1. april i år. Det er forskelligt alt efter, om han har været fodermester i 1½ år eller mere. Har han været det i mere, er hans bruttoløn 49.032 kr. fra 1. april efter de seneste forhøjsler, men uden hensynta-

[Lysholt Hansen.]

gen til løn for weekendarbejde, og det visersig, at denne fodermester vil komme til at betale 14 kr. pr. lånt bog; det er naturligvis nogle af de velhavende, man på denne måde virkelig vil søge at hjælpe til viden.

Jeg har yderligere prøvet at undersøge virkningen, hvis hr. Glistrup skulle få held til at få løftet bundgrænsen op, så den dækker ufaglærte arbejdere i staten. For dem er lønnen 52.864 kr. i øjeblikket, og skulle man få løftet grænsen derop til — og det nærmer sig jo det maksimum, hr. Glistrup har nævnt — skal vedkommende af med 15 kr. for at låne en bog, og hvis det er en faglært arbejder i staten, skal han af med 18 kr., og en kontorassistent på prøve skal af med 13 kr. pr. bog.

Jeg har villet nævne disse ting for at gøre det klart, at dette er et fordummelsesforslag af rang. Det har det ene formål at give folk, som har godt råd, mulighed for at få værdien af lærdom og viden og at holde de andre nede i uvidenhed. Fordummelsen begynder allerede i indledningen af bemærkningerne til lovforslaget, hvor man har regnet ud, at der er sket en stigning i udgifterne på 113 mill. kr. til biblioteksvæsenet fra 1975-76 til 1976-77. Det regner man ud til 25 pct., men det er altså kun 15 pct.; hr. Glistrup plejer jo ellers nok at kunne regne den ud, men sådan er det altså. Så siger man også, at hvis forskningsbibliotekerne medregnes, er milliarder nået. Ja men hvad rager dette forslag om folkebibliotekerne forskningsbibliotekerne? Jeg forstår det simpelt hen ikke.

Den undersøgelse om fritidsvaner, som hele forslaget bygger på, er foretaget i tiden februar-marts 1964, altså før vedtagelsen af den bibliotekslov, vi arbejder efter nu. Denne undersøgelse bruger man nu, men den kan man overhovedet ikke bruge i den nuværende situation, hvor vi jo fik loven i 1964, fordi det er det tiår, hvor der er sket allermost inden for biblioteksvæsenet. Jeg forstår simpelt hen ikke argumentationen.

Så siger Z også, at begrundelsen er, at bedre skolebaggrund og bedre fritidsundervisning og bedre radio og tv begrænser behovet for biblioteker. Jeg vil gerne have lov at sige, at det strider imod al erfaring, og det er Z såmænd også klar over, for lige efter understreger man, at funktionærer også læser mere end ufaglærte arbejdere, det vil

altså sige, at de, der får en høj uddannelse, er dem, der læser mest. Det er derfor, jeg siger, dette er et klart forsøg på at få folk ned i forrige århundreders fordummelse, helt tilbage til den tid, hvor det første bibliotek blev åbnet i Göttingen, jeg tror, det var 1787, og da var der endda fri adgang; men vi skal måske længere tilbage, til første århundrede efter Kristus, da det første bibliotek åbnede.

Når Z taler om, at radios og tv's alsidige musikspredning skulle kunne klare det, vil det altså sige, at Z ønsker, at nogle andre skal bestemme for borgerne, hvad de skal se og høre, og hvornår de skal se og høre det, i stedet for at de nu selv kan gå hen på biblioteket og selv træffe deres valg. Jeg forstår simpelt hen ikke dette forslag, og jeg forstår ikke formålet med det, men all right, nu må vi jo se på det.

Jeg skal bare slutte med at sige: det må vel i hvert fald bero på en fejltagelse, når man vil oprette et centralbibliotek i Ringsted. Hvad er det, der skulle gøre Ringsted så egnet? Jeg må gøre opmærksom på, at det mindste centralbibliotek, vi har i Danmark, er i Rønne. Det dækker 47.000 indbyggere, og Ringsted er i forhold til det et meget lille bibliotek. Det vil kræve nogle enorme millioninvesteringer, hvis det skal være centralbibliotek, men jeg må forstå, fremskridtspartiet altså er klar til at betale dem.

Med denne velvilje vil vi behandle lovforslaget.

Kaj V. Andersen (V):

Jeg kan uden videre på mit partis vegne tilslutte mig en række af hr. Lysholt Hansens betragtninger, men vil i øvrigt tilføje, at vi finder det ganske utidigt, at fremskridtspartiet fremkommer med et lovforslag på dette område, når der efter overenskomst i dette folketing blev sat et foreløbigt punktum for bibliotekslovsdiskussionen ved loven af 26. juni 1975, idet man jo på det tidspunkt var enige om, at vi måtte afvente, hvad det store bogudvalg og den nu senere med så stor møjle nedsatte bibliotekskommission når frem til. Det materiale, der vil blive lagt på bordet på det tidspunkt, bliver baggrunden for en grundig og dybtgående debat om hele biblioteksvæsenets fremtid i Danmark.

[Kaj V. Andersen.]

Jeg vil gerne på mit partis vegne tilføje, at vi meget gerne til sin tid deltager i en sådan dybtgående diskussion. Tidspunktet nu er meget dårligt valgt. Det er ganske irrelevant i dag at fremkomme med et sådant forslag, hvor præmisserne er tågede og uklare, hvor fremtiden i virkeligheden overhovedet ikke kan aftegnes på dette område, fordi vi ikke ved, hvad det er for et materiale, arbejdsgrupperne vil lægge på vort bord.

Venstre vil gerne være med til at diskutere biblioteksloven og alle de problemer, der knytter sig til den, til bunds, og vi vil også meget gerne være med til at se på personalebehovet inden for bibliotekssektoren, som forekommer, vil jeg nok sige, urimelig stort. Når man overgår til heltidsbiblioteks-dækning af dette samfund, skal vi nok få fat i tøjlerne på de personaleorganisationer, der set fra deres synspunkt meget naturligt presser på for at få anbragt så mange som muligt inden for biblioteksverdenens arbejdspladser.

Disse og mange andre problemer vil vi meget gerne være med til at drøfte grundigt, men det er ikke tidspunktet nu, og vi vil ikke indgå i en omfattende diskussion hverken her eller i kulturudvalget på dette fremskredne tidspunkt af folketingsåret. Det er tidsspilde. Der kommer intet ud af det. Det ved fremskridtspartiet, hr. Pouls-gaard og hans medforslagsstillere, udmærket godt. Jeg betragter det som sabotage.

Aase Olesen (RV):

Jeg kan gøre det kort og tilslutte mig de to foregående taleres synspunkter. Jeg skal tilføje, at vi finder det helt uinteressant at diskutere et forslag, som i en sådan grad lider af mangel på forståelse for, hvad informationsformidling betyder for kulturlivet og for samfundslivet overhovedet.

Jeg skal kun notere mig én ting, og det er fremskridtspartiets ganske interessante syn på, hvad der er almennyttigt, og hvad der ikke er almennyttigt: hvis ikke der er stor tilslutning til en ting, er den ikke almennyttig. Jeg regner med, at vi får et forslag om tilskud til seksdagesløb.

Lembourn (KF):

Det konservative folkeparti kan ikke stemme for lovforslaget, og når jeg mener,

man skal anbefale at lade være med at stemme for det, er det dels, fordi jeg ikke bryder mig om ret meget af det, der står i det, dels at det, som ministeren også nævnte det, er meningsløst at begynde at lave om på biblioteksloven nu, hvor der sidder en række udvalg og kommissioner, som har til opgave at forberede en revision.

Jeg har kun en enkelt kommentar. Der skal betales 2 kr. pr. udlånsenhed, og det skulle give 112 mill. kr. Det er vel sådan noget som godt og vel 15 pct. af, hvad biblioteksvæsenet koster. Det fremgår ikke af forslaget, at man vil bortskære 85 pct. af omkostningerne ved biblioteksvæsenet, så her ser vi altså igen det sædvanlige med fremskridtspartiet: man fremsætter et forslag, men der er ikke nogen økonomisk dækning bag det, for hvis man virkelig skulle skære det ned, sådan at man kunne klare det for de 112 mill. kr. — og det er vel meningen med det — så måtte man også forklare i forslaget, hvad det er, man vil skære væk, men det gør man ikke. Så det er, som det er blevet sagt, et paradeforslag. Vi kan ikke stemme for det.

Kristine Heltberg (SF):

Vi er igen i den situation, at man ikke ved, om man skal tage det forslag, der ligger foran os, alvorligt, eller om man skal lade være. Kort og godt, om man skal le, eller om man skal græde.

Jeg har med mit optimistiske sindelag foretrukket at le, og især synes jeg, at § 5 har været det helt centrale, som jeg næsten ikke har kunnet komme over, fordi det forekommer mig, at det er et så karakteristisk eksempel på det, man åbenbart opfatter som en forenkling. Lad os tænke os, hvor meget personale, hvor meget edb-anlæg og mange andre kostbare ting der skulle til for overhovedet at føre forslaget ud i livet, sådan som det foreligger. Hr. Lysholt Hansen har gjort rede for de økonomiske følger for lånerne. Man kunne også tale om de økonomiske følger for forlagsverdenen, for forfatterne, for læsningen af bøger i dette land overhovedet. Hvorfor fremsætter fremskridtspartiet ikke simpelt hen det eneste konsekvente forslag, det ærlige forslag, der ligger i sagen, nemlig: lad os dog ophæve folkebibliotekerne? Det ville være en redelig og ærlig sag at debattere. At gøre det på

[Kristine Heltberg.]

denne udviklede, kostbare og ejendomme-
lige måde, synes jeg er at gøre grin med vo-
res tid, som ærlig talt er ret knap for øje-
blikket.

Andet kan jeg ikke sige om dette forslag.

Chr. Christensen (KrF):

Jeg er enig i de betragtninger, der er
fremsat angående det irrelevante i at frem-
sætte et sådant forslag på nuværende tids-
punkt; den store diskussion angående bibli-
otekerne vil vi gerne være med til, når vi får
bibliotekskommissionens betænkning. Men
nu er forslaget jo fremsat, og derfor vil jeg
også gerne give det et par kommentarer
med.

I bemærkningerne er det oplyst, at der er
sket en voldsom stigning i udgifterne til bib-
lioteksvæsenet: fra 1965 til 1975 fra 117 mill.
kr. til 754 mill. kr. Jeg går ud fra, det er på
baggrund af denne voldsomme stigning,
man har sagt: så må vi reducere nogle af
udgifterne inden for biblioteksvæsenet. På
denne baggrund foreslår man, at alt audio-
visuelt materiale skal væk fra bibliotekerne
og udlån deraf altså ophøre, ligeså pladeud-
lån. Så kan man også sige, at diskoteksvirk-
somhed må væk, mødelokalerne må væk, og
film og arrangementer må væk.

Jeg har under tidligere debatter her i sa-
len angående biblioteksvirksomheden frem-
hævet, at vi ikke er af den opfattelse, at
pladeudlån, diskoteksvirksomhed og til en
vis grad audio-visuelle hjælpemidler har no-
gen berettigelse inden for biblioteket; vi
mener, det tilhører andre områder.

Men jeg vil da gerne også sige, at der er et
andet punkt i forslaget, som nok må have
en bemærkning, og det er spørgsmålet om,
at man skal opkræve en betaling for udlån.
Sidst, vi diskuterede det, gav jeg udtryk for
betænkelighed ved at gå den vej, fordi vi
var bange for, at en sådan ordning ville
ramme ganske bestemte samfundsgrupper
hårdere end andre og specielt de samfunds-
grupper, hvor vi har familier med mange børn.
Det kan føre til en negativ udnyttelse af det
gode, der ligger i bibliotekstilbuddet. Der er
også en anden ting i den forbindelse, og det
er spørgsmålet om, hvad det egentlig vil
koste at opkræve disse 2 kr., altså admini-
strationsudgiften i forbindelse dermed.

Når fremskridtspartiet peger på mødelo-
kaler som noget negativt inden for biblio-
teksvæsenet, vil jeg gerne sige, at for mange
kulturelle foreninger af helt vidt forskellig
observans har det været et umådelig stort
gode, at man inden for kommunen, altså
biblioteket i dette tilfælde, havde et lokale,
som alle frit kunne benytte. Det betragter
jeg som et kulturelt gode og et fremskridt,
og derfor vil det i alt fald være en af de ting,
som ikke må ud af biblioteket.

Som sagt må vi afvente bibliotekskom-
missionens betænkning, men såfremt der
bliver en debat her i udvalget angående det-
te, vil vi deltage i den.

Hanne Reintoft (DKP):

Det er rigtigt, at vi er til grin og spilder
vores tid, men det er vel for så vidt også
fremskridtspartiets mening med folkestyret,
at det skal gøres til grin på denne måde. Jeg
er også enig med hr. Lysholt Hansen i, at
det er en klar fordummelsespolitik, men det
er vel også meningen med fremskridtspar-
tiets linje, at befolkningen skal fordømmes,
for ellers bliver man vel ikke ved med at
kunne samle stemmer til det, man prøver at
sætte i gang.

Vi har en helt anden holdning til biblio-
teksvæsenet: vi ønsker det udvidet. Vi ac-
cepterer og glæder os over bibliotekarernes
bestræbelser på at gøre bibliotekerne til
åbne, venlige steder med god information.
Vi ønsker vores børn oplært til at bruge bib-
liotekerne, til at læse, til at blive klogere. Vi
synes, befolkningen i alt for høj grad mang-
ler mødelokaler og steder, de kan samles, og
synes, det er en vældig god idé, at bibliote-
kerne kan bruges til det. Vi synes, at det er
positivt, at man forsyner bibliotekerne med
andet end bøger, også med audio-visuelt
materiale og pladeudlån, og at man kan
låne kunst osv.

Vi kender mange steder, hvor biblioteks-
væsenet ikke er så godt udbygget, at der
ikke er transportproblemer: hvor jeg selv
bor, kan f. eks. de ældre ikke komme til et
bibliotek på grund af manglende kollektive
transportmidler; det ønsker vi forbedret og
ikke forringet. Hele historien med, hvor
mange bøger man må låne, er jo også bare
et pjattet forslag, og det sås klart, da ven-
stre kom med et forslag om at tage en ud-

[Hanne Reintoft.]

lånsafgift, at befolkningen i meget høj grad vendte sig imod dette forslag, og at man derfor var nødt til at opgive det.

Det, jeg synes er mest modbydeligt ved forslaget, for at sige det lige ud, er disse fine bemærkninger om, at så skal folkepensionisterne have pengene. Det er jo typisk denne del og hersk-politik: kan vi sætte befolkningsgrupperne op mod hinanden, ville det være vældig godt. Vi synes også, folkepensionisterne skal have penge, men vi kan finde andet end en kulturfjendtlig politik til at skaffe dem det. Og er der nogen, det vil ramme, er det netop de ældre, der har glæde både af biblioteker og af læsestuer.

Vi synes også, vi må afvente bibliotekskommissionens arbejde. Vi havde gerne set den struktureret lidt anderledes, men må klart afvise forslaget og endnu en gang sige, at vi kun venter spændt på, hvornår det, man egentlig mener, kommer, nemlig forslaget om bogbrænding.

Wilhelm (VS):

Dette lovforslag har den samme asociale tendens som forslaget om den sorte krone for et par år siden, og jeg kan egentlig også kun opfatte den meget store indignation, som venstres ordfører lagde for dagen, som et udtryk for lidt dårlig samvittighed over beslægtetheden med det gamle sorte forslag.

Fremskridtspartiets forslag tager jo klart og tydeligt stilling til andre aktiviteter end lige udlånene: det er noget, man ikke synes bør være der. Det er noget, vi synes bør være der. Det ser også ud til, man bygger på, at bibliotekspersonalet bare skal have en øget arbejdsintensivering og for øvrigt en øget bureaukratisering i deres arbejde, samt at der i virkeligheden ikke er grund til at have faguddannet personale til den slags ting. Hvis det her skal stå som hele lovgivningen om folkebiblioteker, er der jo intet om det, undtagen at det er kommunalbestyrelserne, der ansætter det personale, man lader sine biblioteker betjene med.

Vi er imod dette lovforslag. Det er da muligt, at man, når det nu er fremsat og tid bliver brugt på det, kan få noget fornuftigt ud af en udvalgsbehandling. Vi mener f. eks., den måske kunne bruges til at punktere en del af de myter, som ikke kun frem-

skridtspartiet bidrager til at sende ud om, hvor voldsom stigningen har været for disse udgifter sammenlignet med alle mulige andre kommunale udgifter i de sidste 10-15 år, om, hvor skævt lånemønstret er osv., så kunne der dog være den nytte i det, for det her bliver nok ikke det sidste angreb på folkebibliotekernes standard.

Jeg vil sige til sidst, at jeg synes, den socialdemokratiske ordfører skulle have sparet os for at give fremskridtspartiet krutt i kanonen med at komme med de sidste beregninger om låneafgifter på 14, 16, 18 kr. Det er jo fuldstændig grebet ud af den blå luft, det skyldes måske, at ordføreren ikke har læst fremskridtspartiets forslag, for dér står jo, at de forhøjes, indtil det bærer sig selv; vi skulle nemlig have den idé hængende efter denne debat, at man skal op på 10, 12, 14, 16, 18 kr., før bogudlånene bærer sig selv.

Ordføreren for forslagsstillerne (Glistrup) (FP):

Når disse tiårs bibliotekshistorie til sin tid skal skrives, vil et objektivt udtryk som overskrift over kapitlet være: elephantiasisalderen. Det kan man så subjektivt opfatte på forskellige måder, og der er ganske utvivlsomt på dette område tale om en forskellig holdning hos f. eks. regeringspartiet på den ene side og fremskridtspartiet på den anden side; det er ganske klart. Men hvorfor i alverden kan vi da så ikke urbant udveksle vores synspunkter og diskutere det uden absolut at skulle garnere det med den samling af meningsløse ukvemsord, som hr. Lysholt Hansen på ny svælgede i.

Der er tale om, at man kan have et bibliotekssyn, som simpelt hen kører på det konservative, at sådan var det nu engang godt, da Martin Andersen Nexø, eller måske hr. Anker Jørgensen, var unge, så må det også være godt nu, og så skal det også være godt i fremtiden, og alt skal faktisk forblive i de baner, som det kører. Det er da absolut en respektabel indstilling, som hr. Lysholt Hansen lægger til grund. Men man kan også have den opfattelse, at det, der trænges til, simpelt hen er et grundsynspunktskifte inden for biblioteksverdenen, med hele den udvikling, som landet både på biblioteksområdet og på adskillige andre afgørende områder har været underkastet i de sidste 20-

[Glistrup.]

30 år. Det kan hente sine ideologiske rødder f. eks. i den fremragende Danmarksbeskrivelse, som man kan finde i det netop udkomne nummer af et tidsskrift, som hedder *Liberal*, skrevet af en forfatter, der hedder hr. Poul Hartling, hvor han på en ganske ypperlig måde belyser, hvordan det, som vi kan kalde hr. Lysholt Hansens grundideologi, skridt for skridt har ændret Danmark, og hvordan man nu er kommet til vejs ende og må konstatere, at vejen var blind, og at man derfor må vende om, simpelt hen køre i et andet spor. Vi skal da absolut ikke på nogen måde fornægte vor ideologiske skyld til denne forfatter, hr. Poul Hartling, for hans aldeles fremragende fremstilling af tingene.

Men når man erkender, at dette må være udgangspunktet, er det absolut ikke, som det blev sagt fra nogle af ordførerne, bl. a. fra partiet venstre, i utide, at dette forslag kommer, så er det tværtimod på høje tid, at vi nu prøver at finde frem til, hvordan vi skal forholde os inden for f. eks. biblioteksektoren. Jeg håber, at man inden for partiet venstres bibliotek kan skaffe det blad, der hedder *Liberal*, for jeg tror i og for sig, partiet venstres ordfører ville have udmærket brug for at læse de synspunkter, der er deri. De går ikke ud på, at man skal vente på udtalelser fra en eller anden kommission med den politiske skævhed, som kulturministeren har nedsat bibliotekskommissionen med, uden at tage hensyn til det folkelige grundsynspunkt, der er vældet frem i Danmark, siden Rindal først stod frem som en Johannes Døber, at man ganske og aldeles ser væk fra at få dette folkelige synspunkt ind i en bibliotekskommission om folkebiblioteker og siger, man skal vente på, hvad de høje herrer kan finde på at sige i al deres teknokratisme. Der er absolut ikke nogen som helst grund til at afvente, hvad man vil sige fra sådan nogle menneskers side. Dette her er kernepunktet i dansk politik i dag at få afgjort: skal vi køre videre ad den linje, hr. Lysholt Hansen gjorde sig til talsmand for, eller skal vi gå over til at lytte til hr. Poul Hartlings betragtninger, som de fandt udtryk i bladet *Liberal*? Det er dér og kun dér, vi står ved korsvejen, og det afgøres hverken i en bibliotekskommission eller af nogen som helst andre, der kommer og læg-

ger papirerne på bordet foran os. Det afgøres her i denne sal, og denne sal skal vel vide at agte på, hvor flertallet ligger i denne sal i øjeblikket. For når man i den grad forvalter sine talenter dårligt, som dette folketing og dette folketingsflertal gør ved denne indbyrdes hakken på hinanden og skubben tingene ud, så kommer der en valgdag efter denne, hvor vi kan risikere, at det går på samme måde, som da det solide VKR-flertal forvaltede sine talenter så dårligt og det røde kabinet fulgte efter. Sker det, bliver det i hvert tilfælde ikke ad hr. Poul Hartlings veje, man går, så forsøger man at banke sig igennem med pandebrasken, til man er nået til vejs ende med den blinde vej, og så splintrer vi simpelt hen det hele, og fremfor noget andet splintrer vi de sociale synspunkter, som bl. a. hr. Wilhjelms og de andre socialdemokrattilhængere i denne sal lagde til grund i deres indlæg, og det skal vi grumme meget passe på.

At fru Kristine Heltberg åbenbart har moret sig så meget over forslaget, at hun ikke har kunnet forstå, hvad der stod i det, må man selvfølgelig tilgive hende. Hun ville sikkert heller ikke, hvis hun havde forstået forslaget, kunnet tilslutte sig dets ideologiske grundlag, at man aftrapningsvis skal komme op på, at man skal betale for det, man selv nyder. En tilstand, hvor hver enkelt husstand skal betale 600 kr. for at låne på biblioteker, er bestemt ikke tilfredsstillende. Skulle vi endelig anvende så store midler på biblioteksvæsenet, ville det da så ganske åbenbart være meget bedre, at bogbussen kørte ud og forærede folk nogle ordentlige bøger.

At hr. Lembourn ikke kan forstå, at man kan gå den gyldne middelvej, hvor man siger, at noget finansieres ad forbrugsvejen, noget finansieres af skatteydermidler, er der jo ingen der kan undre sig særlig over, når man har fulgt hr. Lembourns vej væk fra den gyldne middelvej.

Lysholt Hansen (S):

Hr. Glistrup må finde sig i, at der i forretningsordenen står, at ved første behandling har man en generel drøftelse af forslaget. Jeg er derfor for mit vedkommende nødt til at prøve at karakterisere forslaget, og det var det, jeg forsøgte på. Men jeg skal da gerne igen prøve at stille et par spørgsmål,

[Lysholt Hansen.]

for hr. Glistrup besvarede jo ingen af dem, jeg stillede før.

Man drager den sammenligning i forslaget, at det koster 10 kr. pr. indbygger i Tyskland, medens det herhjemme koster mange flere penge. Må jeg så spørge hr. Glistrup: har man med i disse 10 kr. de udgifter, der er til forskningsbibliotekerne, til skolebibliotekerne og de kirkelige biblioteker, som også betales af det offentlige i Tyskland? Så har jeg stillet et konkret spørgsmål. Det har man nemlig ikke. Det vil sige, at når man sammenligner de 10 kr. med en dansk udgift til det samlede biblioteksvæsen, så sammenligner man to reelt usammenlignelige størrelser, dvs. man spørger: hvad er højest, Rundetårn eller et torden-skrald? Det er i virkeligheden det, man gør, når man laver den slags opstillinger.

Jeg vil også stille hr. Glistrup det spørgsmål: er han klar over, for han er jo ordfører for dette forslag, hvor mange penge der i virkeligheden blev brugt til musikbiblioteker i 1973-74, for det var jo det, man var så forarget over? Jeg kender beløbet, nu synes jeg, det kunne være morsomt at høre, om hr. Glistrup kender det, ellers kan han få det at vide af mig senere. Er hr. Glistrup også klar over, at med dette forslag nægter man i virkeligheden 10 pct. af befolkningen, nemlig 1/2 mill. børn, som er under skolepligtig alder, adgang til overhovedet at komme i kontakt med bøger? Er han klar over, at alle de, der går i en række privatskoler og derfor ingen skolebiblioteksadgang har, heller ingen mulighed får for at låne bøger, medmindre de betaler i dyre domme for det, som andre kan låne i skolebiblioteket, også efter hr. Glistrups opfattelse med ret og rimelighed?

Jeg synes også, det er værd — og det spørger jeg hr. Glistrup om han har regnet ud — at gøre opmærksom på, at af det udlån, som man jo nu skal tjene penge ind på ved at kræve 2 kr. for hvert lån, af det udlån, der er i folkebibliotekerne, går 40 pct. eller 22 mill. bind til børn. Det vil altså sige, at man, hvis børnene skal slippe — og det kan de jo altså ved at låne i skolebiblioteket i stedet for — vil lægge et voldsomt pres over på skolebibliotekerne, hvor kommunerne også skal betale. Har man modregnet

disse udgifter, når man regner ud, hvor nemt det er at få udgifterne ud af verden?

Så må jeg måske lige have lov at sige til sidst, at det var jo også meget rart, når et sådant forslag blev fremsat, at man vidste, hvad det drejede sig om. Der står her, at man vil nedlægge biblioteksrådet og overdrage administrationen til ministeriet. Ja men biblioteksrådet har ikke spor med administrationen at gøre, og derfor må det vel — og det spørger jeg hr. Glistrup om — være bibliotekstilsynet, man vil nedlægge, hvis det endelig skulle være. Så var det det, der skulle have stået, og ikke det andet.

Jeg må også gøre opmærksom på, at i § 13 er der direkte uoverensstemmelse mellem lovtekstens bemærkninger og det, der står i selve lovteksten. I bemærkningerne står der, at der skal betales efter uændrede regler til forfatterne, men i lovteksten står der, at der skal betales af samtlige bøger i bibliotekerne og i samtlige biblioteker. Det gør man ikke i dag, hr. Glistrup. I dag betaler man kun af bøger, der er i folkebibliotekerne og i skolebibliotekerne, derimod ikke af dem, der er i de videnskabelige biblioteker. Men ifølge forslaget er der simpelt hen ingen overensstemmelse dér, det er derfor, jeg siger, dette forslag kun kan karakteriseres som totalt uegnet til behandling her i tinget.

Kaj V. Andersen (V):

Blot et par enkelte bemærkninger. De to ordførere fra venstrefløjene fandt anledning til at tale om den sorte krone, som det blev udtrykt. Og hr. Wilhjelm antydede, at den sorte kronens minde red mig, således at jeg af den grund tog afstand fra fremskridtspartiets forslag, fordi venstre i virkeligheden i sin tid ønskede en låneafgift indført. Dette er ganske enkelt ukorrekt. Det er en myte, der er opstået. Der var på det tidspunkt tale om besparelser på biblioteksområdet, bestræbelser, som venstre havde, og som venstre oven i købet blev støttet i, moderat ganske vist, men dog støttet i fra lederskribenterne i tidsskriftet Bibliotek 70.

Så fandt man anledning til at foreslå, at man eventuelt kunne indføre en låneafgift på grammofonplader, men ikke på bøger. Gratisprincippet på bogudlånområdet er uantastet også i venstres opfattelse den dag i dag og var det også dengang. Vort syns-

[Kaj V. Andersen.]

punkt på musikbiblioteker er straks et noget andet. Jeg sagde dengang for længe siden, i den første periode af kulturministerens embedsperiode, at vi så skeptisk på de meget stærkt stigende udgifter til musikbiblioteker og til det pladeudlån, der er tale om. Jeg finder i virkeligheden oprettelsen af musikbiblioteker, hvor det måtte findes rimeligt og egnede lokaliteter kunne findes osv., som værende en art social foranstaltning, fordi de, der ikke har råd til at købe kostbare pladesamlinger, store albums osv. i studieøjemed eller blot af hensyn til den æstetiske nydelse af musikken, kunne finde sig her og i de dertil indrettede bokse kunne lytte til denne musik. Men hjemlån af plader, i det omfang det sker nu, forekommer ganske urimeligt: man generer en lang række både skabende og udøvende kunstnere. Det er problemer, som ligger langt fremme i det udvalgs- og kommissionsarbejde, der foregår, og dem skal vi have fat på.

Det var det, der blev foreslået dengang, og så faldt forslaget i øvrigt, og det har ikke været taget op siden. Det er muligt, vi tager det op igen, men der har aldrig været tale om, at venstre ville forlange kroner og øre for udlån af bøger, og den myte må manes i jorden. Nu bliver den det her, og den bliver det fortsat, hver eneste gang jeg hører om den sorte krone. Og så kan hr. Wilhjelm og fru Hanne Reintoft gentage det i deres forsamlinger, hvor det passer i deres kram, men det vil blive gentaget herfra så ofte, som jeg hører om det igen.

Kristine Heltberg (SF):

Det er egentlig pinligt overhovedet at skulle tage ordet igen, for sagen er så enkel, men jeg vil bare meget gerne gøre det helt klart for hr. Glistrup, hvis han ikke har forstået, hvad jeg har sagt; måske har jeg udtrykt mig uklart eller utydeligt eller upædagogisk. Det, jeg mener, er simpelt hen det, at forslaget implicite medfører en total nedlæggelse af folkebibliotekerne, idet det vil være umuligt at opretholde bibliotekerne med de foreslåede bogafgifter, hvor der står, at de skal kunne hvile i sig selv økonomisk, altså at man opkræver bidrag, indtil de får en passende dækningsgrad. Bibliotekerne vil simpelt hen gå ned og hjem, fordi folk ikke vil have råd til at låne bøgerne.

Desuden ville forslaget gennemførelse på længere eller kortere sigt medføre totalt kaos, fordi det ikke er tilstrækkelig gennearbejdet, og fordi der er så mange punkter, der ikke er taget med, altså hvis vi tænkte os, at der blev skabt et eller andet flertal for det og det blev gennemført. Det ville medføre, at folk ikke turde nærme sig bibliotekerne af hensyn til de udgifter, der blev dem pålagt dér, og det vil sige, at bibliotekerne ville bryde totalt sammen.

Derfor mener jeg, det ville have været mere begavet og mere hæderligt af hr. Poulsaard og de andre forslagsstillere at fremsætte et forslag om total nedlæggelse af bibliotekerne, for så kunne vi diskutere, om vi går ind for biblioteker som det, jeg opfatter er en slags kulturhuse for den lokale befolkning, hvor møder finder sted, hvor man kan høre musik, hvor børn kan finde ikke blot bøger, men også eventyrfortællinger o. lign. Eller om man, som hr. Poulsaard og altså også hr. Glistrup, mener, at noget sådant egentlig skal destrueres. Det havde været en ærlig debat; dette her synes jeg er en skindebat, og det er det, der irriterer mig.

Ordføreren for forslagsstillerne (Glistrup) (FP):

Til den ytring, der lige kom fra fru Kristine Heltberg, vil jeg gerne svare, at det ville være decideret uhæderligt, om fremskridtspartiet havde fremsat et forslag som det, fru Kristine Heltberg nævner, for så ville vi nemlig fremsætte et forslag, som vi ikke selv stod inde for. Vi ønsker lige så vel som fru Kristine Heltberg, at biblioteker skal bestå, dér tror jeg ikke der er nogen som helst gradsforskel i opfattelsen; det kan ikke nytte noget at diskutere ud fra, at man siger: hvis nu bare modparten vil tage et andet standpunkt end det, han har, så var det meget lettere at diskutere med ham, men det gør vi altså.

Så kan man spørge, på hvilket grundlag og hvordan skal biblioteker bestå? Vi er selvfølgelig altid, når vi fremsætter forslag, vældig glade, når vi hører, at dette, som fru Kristine Heltberg sagde, ikke er gennearbejdet, for så lytter man med et øre til, hvad det nu er, der er forkert i det. For til syvende og sidst ved vi jo godt, at vi ikke skal overtage magten her i Danmark hver-

[Glistrup.]

ken i denne uge eller før pinse, men vi skulle meget gerne, den dag hvor de andre er kørt trætte om et år eller to, have vores ting i den grad gennemarbejdede, at de fuldstændig kan sættes på skinner. Derfor er vi så taknemlige, hver gang der er nogle, der kan påpege noget, som er forkert hos os. Men der kom ikke spor konkret fra fru Kristine Heltberg, det var det sædvanlige, vi er ude for, nemlig at ingen påpeger noget konkret, der er forkert. Dog gjorde hr. Lysholt Hansen nogle randbemærkninger hist og her, dem er vi selvfølgelig taknemlige for, og de ting vil blive taget med, når forslaget skal genfrem-sættes til efteråret, men selvfølgelig ikke det, der var forkert af det, hr. Lysholt Hansen sagde, f. eks. at der skulle være nogen principiel forskel på den nugældende lovs § 19 og vores forslags § 13, så det vil antagelig komme uændret ind. Men dér, hvor den principielle forskel lå på socialdemokratiets og fremskridtspartiets bibliotekssyn, var jo i hr. Lysholt Hansens retoriske spørgsmål: vil fremskridtspartiet da virkelig have, at børn ikke har nogen chance for at komme i kontakt med bøger? Dér er det altså, at vi er nogle, der tror på, at den omstændighed, at det koster 2 kr. at låne en bog i de 90 pct. af tilfældene og kun er gratis i de 10 pct. af tilfældene, ikke vil afskrække børn fra at komme i kontakt med bøger. Vi ser, at børn er i kontakt med cigaretter, hvor 3-4 cigaretter koster nogenlunde det samme. Vi ser, at børn er i kontakt med ugeblade, der koster 4, 6 og 8 kr., så vi tror absolut ikke, at denne tokrone vil hindre kontakten, men det vil skabe respekt for bogen og for bogens verden hos børnene, at man ikke sådan uden videre får det givet gratis. Derfor tror vi, at børn vil kunne klare det meget bedre.

Hr. Lysholt Hansen havde ret i sin kritik af, at vi ikke med dette forslag har løst skolebiblioteksproblemet, men vi har selv gjort opmærksom på, at det kommer i næste etape, at vi har fundet det rigtigt at opdele det i etaper; det vil hr. Lysholt Hansen kunne læse side 3 i bemærkningerne, 2. sp. midtfor.

Men stadig væk har fru Kristine Heltberg altså ikke forstået, at det vil være aldeles administrationsløst, dette forslags § 5, fordi fru Kristine Heltberg ikke har kunnet læse, hvad der virkelig står, for blot latter. Der er

tale om, at der skal betales 2 kr. for hvert tilfælde. Bibliotekaren afgør på stedet uden nogen administrationsrekurs, at nogle ikke skal betale nogle steder, nemlig de, der har svært ved at have råd. Det er det, man kalder et socialt hensyn; at overbebyrde de offentlige finanser, som fru Kristine Heltberg vil, er asocialt.

Wilhelm (VS):

Det er blot til hr. Kaj V. Andersen, venstres ordfører, der ville mane myten om den sorte krone i jorden. Nu var VS ikke i folkettingen på det tidspunkt, i foråret 1974, store bededagsforliget, som den sortekrone-myte jo stammer fra, og jeg kan tilføje, at selv om vi havde været det, havde vi nok ikke haft kendskab til, hvad det egentlig var, der foregik mellem forligspartierne, for det foregik vel dengang, som det foregår i dag.

Men jeg har da skaffet mig sagens akter, og jeg kan fortælle hr. Kaj V. Andersen, at af de forskellige brevvekslinger mellem politisk-økonomisk udvalg, finansudvalget, kulturudvalget og tilbage igen frem og tilbage i slutningen af maj, begyndelsen af juni og helt frem til begyndelsen af juli fremgår det klart og tydeligt, at man taler om en generel låneafgift i bededagsforligets punkt 10, at kulturministeriet, hvor udvalget ønsker oplyst, hvorledes den omtalte låneafgift tænkes udformet, opfatter spørgsmålet ikke som alene gående på pladeudlån og ikke som en énkrones afgift på pladeudlån, men benytter lejligheden til at svare helt generelt, hvordan en generel låneafgift vil være i strid med det ene og det andet og det tredje manifest og tradition i UNESCOs manifest om folkebiblioteker osv. osv., og hvordan man, da man omkring begyndelsen af juli begynder at blive mere konkret, direkte fra kulturministeriet — og det var jo altså en venstrekulturminister, fru Nathalie Lind, dengang — i sin besvarelse af, hvordan det kunne sættes i værk, udtrykkelig beregner provenuet ud fra en énkrones låneafgift på bøger og en tokrones låneafgift på grammofoonplader.

Det er da muligt, at venstres ordfører har ret i, at det aldrig har været venstres plan, og at spørgsmålene kommer andre steder fra, og at det ikke er dem bekendt, at der er andre partier fra det forlig, der nogen sinde har vedkendt sig de spørgsmål, men så må

[Wilhelm.]

jeg bare konstatere, at alle i pressen, i brevene, finansudvalget, finansministeriet og kulturministeriet i sit svar har opfattet det som et ønske om at få belyst provenuet osv. af en generel låneafgift på 1 kr. på bøger og 2 kr. på grammofonplader.

Nathalie Lind (V):

Jeg skal blot sige, at det, der har været tale om, konkret har været en afgift for udlån af grammofonplader, og disse tal er oplyst. At et politisk-økonomisk udvalg eller et andet folketingsudvalg på teoretisk grundlag stiller spørgsmål, og at det pågældende ministerium er forpligtet til at besvare og besvare de spørgsmål, der stilles, deri ligger ikke nogen politisk stillingtagen, og det kom der jo heller ikke.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om teatervirksomhed.

(Lovforslag nr. 160. Fremsat 27/1 76).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Lasse Budtz (S):

Skønt vi, som vi har oplevet i dag, lever i en tid, hvor det i visse grupper næsten må siges at være moderne at demonstrere en næsten sort reaktion mod kulturlivet, er det en kendsgerning, at teaterinteressen er så stor, som det sjældent er set herhjemme. Det er en overordentlig glædelig udvikling, men det skyldes også, at samfundet gennem en nuanceret lovgivning har været i stand til at styrke og formidle teaterinteressen, og det skyldes ikke mindst Artes strålende indsats.

Det foreliggende lovforslag er en videreførelse af den linje, som bl. a. førte til den

storkøbenhavnske landsdelsscener. Med forslaget om at oprette et rejsende landsteater er der i hvert fald en chance for at give den del af landet, der ikke nyder godt af storbyernes landsdelsscener, mulighed for at se gode teaterforestillinger i et bredt udbud og under nogenlunde ordnede og sikrede forhold.

Forslaget imødekommer således et afgjort behov. Det er kun naturligt, at Det danske Teater kommer til at danne grundstammen i Det rejsende Landsteater sammen med Den jyske Opera, som naturligt nok nu omdøbes til Landsoperaen, forhåbentlig uden at miste sin identitet. Men da hverken regeringen, amtskommunerne eller Det danske Teater ønsker at oprette en monopolstilling, åbner forslaget mulighed for, at de forskellige turnerende teaterselskaber kan være med i kortere eller længere tid; jeg har set synspunktet om, at det bør være i længere tid, hver enkelt teaterturné kommer med, og det er nok noget, vi skal overveje, for det sikrer jo en vis kontinuitet i den enkelte scenes virksomhed.

Det forekommer mig også at være meget tilfredsstillende, at børneteateret og det opsøgende teater nu får en bedre placering i kulturlivet; det er både tiltrængt og fortjent.

En anden fordel ved det foreliggende forslag er, at det eksperimenterende teater, hvis virksomhed jo i virkeligheden er uundværlig for kulturlivet, også får nye muligheder, og det betyder igen, at små grupper og enkeltpersoner kan få bedre chancer for at tage initiativer.

Forslaget skulle sikre et mere varieret udbud af teaterforestillinger end hidtil og også en bedre kvalitet. Det er ikke tanken, at det absolut skal være de samme turnéteatre, der indgår i landsteatrets virksomhed i hver sæson, men ved hjælp af teaterrådets indstillinger kan forskellige selskaber dog indgå med større eller mindre regelmæssighed. Det vil formentlig komme til at afhænge af ting som kvalitet og udbud, talent og effektivitet. Netop effektiviteten i provinsens teaterliv forøges gennem forslaget, fordi man ved landsteatrets virksomhed kan gennemføre en langt højere grad af tilrettelægning end tidligere. Overlapninger kan hindres både i forbindelse med selve rejsevirkomheden og ved repertoirevalget,